

ГЕНЕЗИС АВТОРИТЕТУ КЕРІВНИКА В УМОВАХ УКРАЇНСЬКОГО ЦИКЛУ МОДЕРН–ПОСТМОДЕРН

НОВАЧЕНКО

Тетяна Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами
Національної академії державного управління при Президентові України, м. Київ.

Анотація: у статті досліджується генезис авторитету керівника українського циклу Модерн – Постмодерн. Визначається, що епоха Модерну, відповідає його інволюційному періоду. Для якого характерні – універсальність, абстрактність, пріоритет матеріальних цінностей та тоталітаризм як форма правління державою. Епоха Постмодерну відповідає еволюційному періоду, де проявляється характерна для цього часу смислова структура множинності. Нематеріальні цінності, норми моралі, символічний капітал і віртуальна реальність обумовлюють авторитетний образ керівника.

Ключові слова: авторитет керівника, епоха, циклічна періодизація, еволюція, інволюція.

УДК 35.01 35.071

Постановка проблеми. В умовах нинішнього багато варіативного розвитку суспільства і держави перед системою державного управління постає завдання вибору власного, притаманного національній культурі шляху розвитку, забезпечення суспільства і держави від різного роду соціальних і психосоціальних дисфункцій, досягнення органічності та гармонійності суспільно-владних відносин, оскільки лише так можна побудувати заможне суспільство і сильну державу. Здійснення глибокого аналізу соціальної реальності стає можливим за допомогою «епохального» – соціально-історичного циклу, який і становить одиницю (історичні рамки) для авторського аналізу феномена авторитет. В межах саме цих циклів в їх цілісному природному змісті постають, розвиваються і занепадають основні соціальні процеси, а під час перехідних суспільно-історичних епох протидіють різноспрямовані векторні сили суспільного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Циклічний характер соціальних змін згадується ще у Гесіода та Платона. Як відомо, творцем теорії історичного кругообігу є італійський філософ епохи Просвітництва Джамбатіста Віко (1668–1744 рр.). Суб'єктом історичного процесу філософ вважав окремі народи, які проходять цикл у своєму розвитку, що охоплює три епохи: дитинство, юність і зрілість людського роду. Концепція циклічності дістала подальший розвиток у працях М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі Ортега-і-Гассета, К. Ясперса, Ш. Ейзенштадта, М. Кондрат'єва, П. Сорокіна, нашими сучасниками В. Пантіним, А. Панаріним, українськими вченими Е. Афоніним, Л. Бурлачуком, А.Ю. Мартиновим.

Циклічна періодизація суспільно-історичного розвитку базується на основі двоєдиного соціально-психологічного процесі розвитку суспільства й особистості. Кожен з епохальних циклів поділяється на два сталі періоди, інволюцію – еволюцію, які перемежаються двома перехідними, динамічними фазами – революцією та коеволюцією, для яких характерними є суспільні зміни.

Інволюції притаманне згортання соціальних процесів у просторі, спрощення соціальної структури та традиціоналізм. Історичним призначенням інволюційного періоду є засвоєння якостей, що були набути суспільством у попередній період розвитку. Таке суспільство має «закритий» характер і завдяки цьому підтримує соціальну стабільність, солідарність та єдність. Ступінь свободи індивіда в такому суспільстві обмежується впливом колективу. Визначальною є морально-етична складова розвитку. Суспільство на цьому етапі намагається зміцнити власні традиційні засади, а особистість, навпаки, готується протипоставити себе суспільству. Посилення колективістської моралі висуває на перший план суспільно важливі цілі та інтереси. Переважає емоційно-чуттєва поведінка людини, більше орієнтована не на самоконтроль, а на соціальний контроль ззовні. У соціопсихологічній сфері спостерігається поступове засвоєння та використання нових соціальних символів (влади, багатства – матеріальних символів), утверджується новий кодекс поведінки, який стає «класикою». Для інволюційного періоду циклу властивим є діяльність вождів і геніїв. Історичною ознакою еволюційного періоду є

набуття суспільством нових соціальних характеристик, у тому числі актуалізація ознак власного попереднього періоду розвитку або атрибутів, властивих суспільствам, які перебувають в історичному розвитку на вищому щаблі. Суспільна рівновага підтримується інноваційними надбаннями. Умовою інноваційної активності в еволюційний період є розкріпачення індивіда і посилення предметно-когнітивного компоненту в психологічній структурі особистості. Головною характеристикою еволюції стає стабільність змін. Плюралістичними стають норми соціального життя та ієрархія символів. Для еволюційного періоду властивою є діяльність лише талантів [1].

Пояснення природи феномена авторитету, його розвитку стабільно йде ще з Античності (Геракліт, Піфагор, Сократ, Платон, Аристотель, Полібій); Середніх віків (Аврелія Августина, єпископу з Севільї Ісидора, єпископа Асцеліна, Фоми Аквінського, Марселія Падуанського, Данта Аліг'єрі, Вільяма Оккама) і дозволяє осмислити характер співвідношень феноменів «влада» і «авторитет». В подальші епохи – Відродження, Просвітництва, Модерну і Постмодерну, проблема авторитету одержала розвиток у працях Н.Макіавеллі, Дж.Віко, Г.Гегеля, К.Гельвеція, Т.Гоббса, І.Канта, Л.Фейєрбаха, Ф.Енгельса, П.Орлика, Юліуса Еволи, І.Борщака, С.Павленко, О. Субтельного та ін..).

Визначення невіршених раніше частин загальної проблеми. У визначенні поняття «авторитет» очевидним є його співвідношення з поняттями «влада», «вплив» та «особистість». Специфікою і цінністю цього поняття є те, що воно поєднує в собі і особу, і владу, оскільки знеособленої влади чи впливу не буває – вони належать конкретним особистостям, Творцю і визначаються їх буттям як буттям осіб, до яких ця влада спрямована. Тож, не може йтися про знеособлену владу, вплив суспільного інституту – держави, органу, групи, спільноти чи, зрештою, тексту – без відповідних застережень, оскільки конкретна особа контактує не з чимось аморфним, а з конкретним державним службовцем, що здійснює цей вплив через свою діяльність. Проте особа має значення лише у взаємодії з іншими особистостями. Так вимальовується ще одна перевага авторитету – органічне поєднання зв'язку між потестарними (влада, могутність, вплив) та персоналістичними концептами. Отже, авторитет визначається як особисте, вольове «влиття» у щось та окреслюється у двох аспектах, а саме в активному як вольовий процес впливу, творення, (спрямування енергії) й пасивному – як особистісне суще, тобто проявляються два аспекти авторитету – як впливу, так і особистості. Певно, що згадані наукові тлумачення можна визначити як загально-виявлені сенси авторитету. Очевидна відсутність ціннісного виміру авторитету, що призводить до розмивання рамок цієї категорії і відсутності його глибинного сенсу.

Метою статті є дослідження генезису авторитету керівника в умовах українського циклу Модерн–Постмодерн.

Виклад основного матеріалу. Початок українського циклу Модерн–Постмодерн (кінець XVIII – початок XIX ст.), зокрема його інволюційний період, визначаються специфічними тенденціями державного життя Російської імперії, під владою якої перебувала значна частина українських земель. Такими тенденціями є зовнішня експансія, зміцнення самодержавства і кріпосництво. Водночас революції 1848 р., що охопили більшу частину Європи, внесли докорінні зміни у майбутній устрій Австрійської імперії. «Весна народів» зумовлювалася не лише прагненням до політичних та соціально-економічних реформ, але і ще більше – прагненням до національного суверенітету, що завдало нищівного удару консервативній багатонаціональній імперії. Очевидно, що визрівання, характер і спрямованість демократичних революцій цього періоду перебували під впливом Французької революції (1789 р.). Так, у роки Великої Французької революції остаточно визначається принцип «національності», перетворившись на одну з найбільш цінних складових національної ідеї. Тож, Французька й Американська революції (1775–1783 рр.) стали наслідком і свідченням переходу людства до часу індустріального суспільства, чинили величезний епохальний вплив на розвиток світової політичної та етнополітичної думки і на тодішні й сучасні

політичні та етнополітичні процеси. Водночас вони завершили донаціональну еру в історії людства і започаткували нову – еру заключного процесу формування націй та національного існування. Інакше кажучи, почалася епоха Модерну.

Центром українського національного руху 1848–1849 рр. в Австрійській монархії стала Східна Галичина, а його серцевиною – місто Львів. Під час революції розпочалось реформування суспільного життя на демократичних засадах, і одним із найважливіших її результатів було скасування кріпосництва. Повалення абсолютизму і проголошення Австрії конституційною монархією конституційною грамотою від 25 квітня 1848 р., декларування демократичних свобод – особистісної, совісті і віровизнання, друку, зборів, організацій тощо, гарантування всім народам монархії недоторканності їх національності і мови, обговорення в загальноімперському парламенті проекту перетворення Австрійської монархії на федерацію вільних і рівноправних націй породили серед галицьких українців великі надії і стимулювали значне пожвавлення українського національного руху та набуття цим рухом політичного характеру. 2 травня 1848 року у Львові, група провідних діячів греко-католицької церкви і представників світської інтелігенції утворила Головну Руську (українську) Раду – першу українську легальну політичну організацію. Її керівником став єпископ Григорій Яхимович – людина, надзвичайно мудра і талановита, яка захищала церкву і народ від політичних та релігійних утисків. Так, вітаючи створення політичної організації, митрополит повідав притчу про жінця Русина, що встав пізно до роботи на полі, а як став опісля жати, то порівнявся з сусідами, та, поки сонце заходило, він перегнав усіх женців. «Таких Русинів нам треба, – казав він, – бо сонце високо, та сусіди давно в полі, а чим довше ми заспали, тим пильніше берімося до роботи, щоб вони не насміхалися з нас і щоб ми порівнялися з ними» [2]. У цьому зверненні очевидним є відчуття Г. Яхимовичем знакового, переломного моменту в житті українського народу і необхідності якнайкраще і ще більше працювати для добра нації. А той, хто краще творить і краще організовує життя, хто власним прикладом підносить інших і проявляє мудрість – той стає провідником і здобуває авторитет.

Авторитет мудрого правителя визнав головною умовою в управлінні державою Йосиф Міхневич. Мудрий правитель – це індивідуальна особистість, розумна, досвідчена, така, що володіє інтуїцією, здатна знаходити рішення різноманітних проблем в управлінні державою, уникаючи часом логічних операцій. Безсумнівно, ця характеристика відповідає екстравертності керівника. З огляду на той факт, що суспільство є продуктом взаємодії індивідів, основу якої становить асиміляція людьми установок, вірувань і почуттів інших, тобто повторення різних форм соціального буття, зокрема позитивних, має сформувати якісний тип людини. Ця думка підтверджується характеристиками індивідів періоду, що розглядається. Так, українці Галичини здобули репутацію людей високоорганізованих і суспільно дисциплінованих, особливо в порівнянні з їх співвітчизниками на сході. Однією з причин того, що галицькі українці розвинули ці риси, була нагода застосовувати їх. Не дивлячись на своє невігідне становище порівняно з поляками, після 1861 р. українці Австрії жили за правління конституційної монархії, що надавала їм набагато ширшу свободу слова та асоціацій, ніж це було можливим у Російській імперії. Зростанню організаторської діяльності, яке спостерігалось в Східній Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст., сприяла і низка інших чинників. Західні українці зазнавали впливу таких суспільно високодисциплінованих народів, як німці та чехи. Ще безпосередніше впливали на них поляки, які стали на шлях політики «органічної праці», спрямованої на зміцнення їх спільності шляхом мобілізації та розвитку економічних і культурних ресурсів. Якщо західні українці хотіли змагатися з поляками, вони з усією очевидністю мали б застосувати аналогічний підхід. Звідси і таке гасло народовців, як «Спирайся на власні сили». Нарешті, в 1880–х роках серед західних українців сформувався новий тип керівництва, уособленням якого став громадський діяч. Саме такий тип керівництва, на думку І. Франка, мав закріпитися у суспільстві, що утверджувало б авторитет народної влади.

З другої половини XIX – початку XX ст. М. Драгоманов, В. Вернадський, В. Винниченко, М. Хвильовий, С Подолинський, М. Грушевський, В. Липинський, Д. Донцов та інші вчені досліджували процеси, що відбувалися у цей час в Україні, зокрема висловлювали погляди на управління державою та авторитет її керівництва. Визначалося, що засобом переходу від імперського способу правління до європейських демократичних форм державності є принцип федералізму і децентралізація влади. Сергій Подолинський стояв на позиціях автономно-федеративного централізованого управління суспільно-політичним життям. У такій державі адміністративний апарат не височіє над народом, не діє всупереч йому, оскільки саме народ обиратиме керівників різних рангів. Авторитетність останніх визначатиметься забезпеченням ними потреб у розвитку людства.

Учений, історик і політичний діяч Михайло Грушевський вважав, що генезис суспільства зумовлюють біологічні, економічні та соціопсихологічні чинники. Його погляди на державу, форми правління та авторитет керівництва поєднуються з роллю героя і народу в історії. Учений обґрунтував ідею демократичної держави як форми правління, що забезпечує свободу особи як складової частини суспільства, віддаючи перші позиції в керівництві саме народу, а не особі правителя. Протилежною є думка В'ячеслава Липинського, суттю якої є необхідність сильної влади в руках одноосібного правителя. Ідеальною формою правління в Україні він вважав спадкову монархію на чолі з гетьманом, однак владу останнього повинен обмежувати закон. У такій державі обов'язково має існувати прошарок аристократії, що складатиметься з найдостойніших за своїми здібностями, духом та активною діяльністю представників народу. Безсумнівно, народу завжди потрібні керівники – у державних, політичних і громадських справах часто-густо від рівня їх компетентності, моральності та патріотизму залежить найцінніше. Мірилом значущості керівника зазвичай є не походження чи суспільний стан, а його сила духу, відданості ідеї й обов'язку. Очевидно, що Іван Франко, Михайло Грушевський і В. Липинський – це рушії всіх творчих елементів цілої нації, які вказували дорогу у невідоме майбутнє, що, як відомо, є доволі не просто. Аналіз становлення і розвиток авторитету керівника в контексті універсального соціального циклу дозволяє стверджувати про можливість ефективності одноосібного правління у переломні моменти будь-якого суспільства. Наприклад, це правління Теодора Рузвельта в період «великої депресії», що спостерігалася в американському суспільстві на початку XX ст.

У період, що розглядається, українські землі перебували у складі двох імперій, а саме Австро-Угорщини та Росії. Колоніальна політика Російської імперії, про яку першим заявив М. Міхновський, була продовжена з 1922 р. у складі СРСР, а з 1939 р. в таких умовах опинилася вся Україна.

На початку XX ст. виник «новий антропологічний тип» людини – авторитарний із садистським і мазохістським компонентами, які можна побачити, звертаючись до обставин, що сприяли реалізації авторитаризму і терористичного устрою в СРСР часів сталінської епохи. Позитивне ставлення суспільства до такого устрою відрізнялося самовідданістю, одержимістю і майже містичною вірою людей у можливість побудови ідеального суспільства. При цьому віра в те, що особистісне у порівнянні із суспільним – це ніщо, утверджувала впевненість у тому, що досягти соціальної справедливості можна у будь-який спосіб. Яскравим прикладом реалізації таких переконань став період колективізації та індустріалізації 30–40-х рр. XX ст., коли суцільний терор приймався більшістю радянського населення, і бажання міцної руки проявлялося у збереженні ідеї царя або вождя. У цей період авторитаризм фактично розглядався як противага авторитету «традиції» і «харизми». Він скоріше приймався як «раціональний» тип авторитету, що відокремлює посаду від людини з її обов'язками і в цілому владу як професійну діяльність «обраних чи призначених» – номенклатуру, як підкреслював колись М. Восленський. І все ж таки це був квазіраціональний тип авторитету, який розширював сферу компетенції керівника, однак підвищував

ступінь гнучкості політичної та управлінської систем, що функціонувала згідно з позитивно визначеними принципами та нормами і не залежала від етичних та політичних принципів чи міркувань.

Наприкінці 60-х – початку 70-х років минулого сторіччя у Радянському Союзі спостерігалася активність у дослідженні проблеми авторитету. Цей феномен виступає предметом міждисциплінарних досліджень, зокрема і соціологічних. Істотне значення у цей період мають роботи П.П. Посохова М.М. Семенова, Л.П. Буєвої, Д.М. Санкиним і В.Є. Солдатова, що розглядають соціальну суть проблеми авторитету як суспільного явища, роль авторитету в суспільному житті та вплив соціального середовища на свідомість особи, а також моральний авторитет та авторитет посади й авторитет особистості. Проблеми авторитету є також предметом вивчення соціальної психології. Привертають увагу роботи В.Д. Комарова, Б.Ф. Поршнева, Е.М. Ткачова та Л.І. Уманського. У цих дослідженнях авторитет розглядається як набір особистісних якостей, що здатні впливати на інших людей. У центр уваги тут потрапляє питання лідерства або ж стосунки «начальник – підлеглий». Психологами феномен авторитету аналізується або у напрямі функціонування психічних механізмів цього феномена в реальних емпіричних групах, локалізованих у просторі та часі буття, та його стимулів, зачіпаючи і соціальний аспект, або ж у напрямі обґрунтування окремих явищ психічної діяльності носія авторитету, головним чином лідера. Так, В.І. Міхеев аналізує авторитет через призму соціально-психологічного в управлінській діяльності керівника [3]. В.С. Богданов, який досліджував соціально-філософський аспект проблеми авторитету, пропонує таке його найбільш повне та об'ємне бачення. «Свідомо не порушуючи сфери трансцендентального – «темні глибини доісторії» і віддалене майбутнє», автор визначає авторитет як соціальний феномен у межах емпіричного просторово-часового відрізка, що бере свій початок у матеріально-доводових знахідках перших відомостей про людину, а завершується у вигляді матеріально-детермінованої антиципації; на думку В.С. Богданова, необхідно перейти від дискретного, уривчастого до безперервного (континууму) [4].

Очевидно, що трактування В.С. Богдановим феномену авторитета, обертаючись навколо філософсько-теоретичного аспекту дослідження, базується на традиційному концепті, за яким авторитет – це форма і результат соціальної взаємодії, де структурування й моделювання наукової системи щодо авторитету відповідає контексту історико-економічної та соціокультурної еволюції людства. Однак постмодерна доба замість віри в однозначність прогресивного соціального розвитку відроджує образ циклічності соціально-історичного часу як нову тенденцію в культурному і психосоціальному самоусвідомленні розвинених суспільств, де заперечення і протистояння проявляються повною мірою.

Постмодернізм має імпульсивний, вибухоподібний характер процесу, спрямованого всередину, який можна пов'язати з «тріумфом» особистісної індивідуальності, що відбувається на тлі її внутрішнього пробудження – усвідомлення своєї відповідальності за процеси, що відбуваються в суспільстві і державі. Найбільш гідними й авторитетними членами соціуму виступають ті, хто найбільш повно концентрує в собі зразкову людину, спільний інтерес, колективні уявлення, суспільну волю і зміст колективного несвідомого. За цих умов уявлення про світ та авторитет керівника багато в чому формують засоби масової інформації, використовуючи знаки й символічні образи, відірвані від конкретних феноменів.

Отже, розвиток феномену авторитету керівника у постмодерному суспільстві відзначається новими тенденціями. Символи замінили собою колишні авторитети, що призводить до появи «віртуальних» авторитетів, які важко віднести до традиційного, легально-раціонального чи харизматичного його типів. Сучасні комунікаційні технології дозволяють створювати будь-який потрібний образ. Саме тому, осмислюючи авторитет керівника в сучасному суспільстві, актуальним стає символічний капітал – престиж, репутация, імідж.

Про престиж політичного керівництва заговорили в кінці XIX ст., його вплив базувався на повазі і захопленні співгромадян. Це явище може пояснюватися своєрідним рухом моди як результат наслідування керівнику–взірцю. Подальші дослідження показали, що людина дійсно схильна ідентифікувати себе з тим, хто має соціальний престиж, що зумовлювало прагнути до одержання престижної професії, запозичувати смаки і думки його носіїв. Тож, узагальнений, ідеалізований образ представників керівництва в органах державної влади, який створюється з власного досвіду і досвіду минулих поколінь і передається через жанри мистецтва, історію та ЗМІ, є джерелом престижу. Закріплюючись у стереотипі, цей образ переноситься спочатку на всю професійну діяльність, а потім на її типових представників, формуючи престижні оцінки.

Спільний зміст закладено у поняттях «авторитет» і «репутація», оскільки репутація й авторитет як суспільні явища функціонально пов'язуються з таким поняттям, як довіра. Тож, керівник може мати переваги, якщо він характеризується позитивною репутацією, яка вимагає миттєвого встановлення і, акумулюючись в реальний образ, дозволяє скоротити дистанцію у взаємодії між людьми. На відміну від репутації, існує її нереальний образ – імідж. Імідж людини – це думка про неї, що виникла у людей в результаті сформованого в їх психіці образу цієї людини, який виник внаслідок прямого їх контакту з цією людиною або внаслідок отриманої про неї інформації від інших людей. Імідж – уявний образ дійсності, що стійко відтворюється в індивідуальній або масовій свідомості, подоба, копія, символ, зразок, характеристика об'єкта, представлена в рекламі і здатна програмувати певну поведінку людей. Відповідно до згаданих визначень, поняття «імідж» асоціюється з таким засобом комунікації, як маніпуляція. Маніпуляція – спосіб впливу на людей через програмування їх поведінки. Один із перших теоретиків іміджу Н. Макіавеллі визначав його сенс як уміння вибудовувати міжособистісні комунікації, прогнозуючи реакції з боку інших людей і співвідносячи свої дії з цими реакціями. У такий спосіб встановлюється позитивна інтеракція. Відповідно до того, що авторитет керівника – це здатність переконувати або ефективно впливати на підлеглих, корекція авторитету може здійснюватися в рамках процесу іміджування – низки навмисно побудованих моделей поведінки.

Сьогоднішнє соціально-політичне і духовне життя буквально все «від політики до поезики стало театральним» [5, с. 184]. У сучасному суспільстві більше не існує істини чи реальності, а замість них володарюють шоу-політика, шоу-правосуддя, шоу-культура. Таке відчуття театральної прозорості, нереальності життя проявилось у 80–х роках ХХ ст., і воно ж стимулювало процеси переосмислення індивідуальної особистості у постмодерному суспільстві. Зазвичай люди вибирають собі ролі, які є їм близькими в цьому сенсі, однак це не повний образ вибраної ролі, оскільки є ще зворотний бік, що стосується несвідомого і називається Тінню. Тінь – це підсвідомі бажання, несумісні із соціальними стандартами, це якийсь нижчий рівень свідомості відносно сучасного суспільства, і це хтось, що хоче робити те, чого людина собі не дозволяє. Часто-густо людина підозрює в собі цю чужу особистість, коли, ввійшовши в раж, потім виправдовує себе: «Це не я, на мене немов паде така пала». А те, що на неї «пало», це первісна, неконтрольована, тваринна частина особистості – Тінь. Інакше кажучи, віртуальна реальність, гра може виявляти «тінь» людини і таким чином ставати її «доповненням» до образу авторитету через створення чи знищення віртуального авторитету і перенесення одержаного образу в реальний.

Таким чином, відбувається заміщення, вказування на інше – те, що є невидимим, але що може бути припущене. Інакше кажучи, знак, символ – це начебто відсутність реальності, але водночас і існування реальності – уявної, віртуальної. Тож, до авторитетів, які мають основу в реальному житті, додаються численні віртуальні авторитети. Очевидно, що можливість вибору є позитивною подією, але такою, що створює складність. Однак затребуваність віртуальної реальності допомагає подолати цю складність, оскільки творчість сучасного суспільства визначається не виробництвом,

а споживанням (через його образи, манери, стилі). Споживання може відбуватися через ігроізацію – впровадження принципів «гри» та її елементів у прагматичні життєві стратегії [6; 7]. У поняттях «гра» й «ігроізація» є відмінності. Так, перша – це те, що не по-справжньому, формально; в ній беруть участь зазвичай люди близькі за віком і лише одного соціального статусу, для неї визначається час. В ігроізацію втягуються всі прошарки людей, вона залучається в трудову діяльність. Так, політики стають ігровими образами – героїв, рятувальників, лідерів, вождів тощо. І вони починають гратися, хто на чому й хто у що: хтось керує літаком або скеровує переліт птахів, хтось купається в ополонці, а хтось із вилами з'являється в аеропорту. Звісно, що той чи інший авторитет чи образ можуть порушуватись, проте це – не завершення, оскільки виникає інша гра, за рахунок якої можна виправити свій авторитет. Отже, ігроізація – це реалії сучасного суспільства, що торкнулися і державного управління. Престиж, репутація й імідж керівника як моделювання і підтримка віртуальної реальності створюють віртуальний авторитет, який позначається на суспільній думці, а вона, як відомо, є значущою в актуалізації авторитету керівника.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В епоху українського Модерну, що відповідає інволюційному періоду універсального соціального циклу, універсалізм, абстрактність та існування тоталітаризму відтворюють типові властивості соціально-психологічного комплексу особистості та суспільства, а саме: екстравертність, інтуїтивність, екстернальність, екзекутивність, інтуїтивність та ірраціональність.

В епоху українського Постмодерну, що відповідає еволюційному періоду універсального соціального циклу, проявляється характерна для цього часу смислова структура множинності. Типовими властивостями соціально-психологічного комплексу особистості та суспільства є наступні: інтроверсія, прагматичність, раціональність, сенсорність, інтенціональність та інтернальність. Нематеріальні цінності, норми моралі, символічний капітал і віртуальна реальність обумовлюють авторитетний образ керівника. У розвитку феномену «авторитет» з'явилися нові тенденції, а саме психо-соціальне переосмислення суб'єктивного фактору в управлінській діяльності, усвідомлення керівником органів державної влади, що його дії здійснюються не лише в певному політичному й економічному, а і в духовному середовищі, що і є завданням подальших досліджень феномену авторитету.

Література:

1. Афонін Е.А. Велика розтока (глобальні проблеми сучасності: соціально-історичний аналіз) / Е.А. Афонін, О.М. Бандурка, А.Ю. Мартинов ; Укр. тов-во сприяння соц. інноваціям ; Відд. інф.-бібл. забезпечення Апарату Верховної Ради України. – К. : Видавець Парапан, 2002. – 352 с.
2. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914. Давні владики: Михайло Левицький і Григорій Яхимович, 1813–1863. На підставі споминів написав д-р Кость Левицький [Електронний ресурс] / Кость Левицький. – Режим доступу : <http://ukrstor.com/ukrstor/levizkij-politdumki01-21.html>
3. Михеев В.И. Социально-психологические аспекты управления. Стиль и методы работы руководителя / В.И. Михеев. – М., 1975. – 181 с.
4. Богданов В.С. Авторитет як предмет соціально-філософського аналізу : дис. ... докт. філос. наук / В.С. Богданов. – К., 1997. – 30 с.
5. Ильин И.П. Постмодернизм от истоков до конца столетия. Эволюция научного мифа / И.П. Ильин. – М., 1998. – 265 с.
6. Кравченко С.А. Игроизация общества: блага и проблемы / С.А. Кравченко // Сб. науч.-популярных статей – победителей конкурса РФФИ 2007 года / под ред. чл.-кор. РАН В.И. Конова. – М. : Октопус–Природа, 2008. – Вып. 11. – С. 270–276.
7. Ретюнских Л.Т. Философия игры / Л.Т. Ретюнских. – М. : Вузовская книга, 2002. – 256 с.